

Gemeente Amsterdam

Samenvatting

Ondervertegenwoordigd Amsterdam

Deze Amsterdamse vertaling van *De Atlas van Afgehaakt Nederland (2021)* laat zien dat ongelijkheid in politieke participatie zich ook in Amsterdam aftekent, langs vergelijkbare scheidslijnen als landelijk. Deze ongelijkheid is structureel en kan worden gezien als een signaal dat de representatieve democratie niet voor alle Amsterdammers even goed werkt. De politieke ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen kan leiden tot een vicieuze cirkel van verwijdering tussen hen en de overheid. Wanneer de behoeften van steeds dezelfde groepen minder goed doorklinken, is het risico groter dat beleid minder goed voor hen uitpakt. Dat draagt bij deze groepen bij aan minder politiek vertrouwen en minder participatie. Bovendien vormt dit een risico voor de werking van de democratie.

Uit de zorgen van politiek ondervertegenwoordigde Amsterdammers die in dit onderzoek verkend worden, spreken ervaren achterstelling, ongelijke behandeling en gebrek aan erkenning. Deze zorgen kunnen niet los worden gezien van de (inter)nationale ontwikkelingen die de stad in de afgelopen decennia ruimtelijk, economisch, sociaal-cultureel en bestuurlijk hebben gevormd. Deze ontwikkelingen illustreren de beperkte handelingsruimte van lokale overheden om de historisch gegroeide ongelijkheden aan te pakken. Daarvoor is samenwerking in de stad, de regio en met het Rijk nodig. Tegelijkertijd onderstrepen de uitkomsten van dit onderzoek de relevantie van de Amsterdamse ambities om gelijke kansen en bestaanszekerheid voor alle Amsterdammers te realiseren, en een toegankelijke, betrouwbare en rechtvaardige gemeente te zijn. Wel toont *Ondervertegenwoordigd Amsterdam* dat deze beleidsaandacht er niet automatisch toe leidt dat ondervertegenwoordigde Amsterdammers zich geholpen en erkend voelen.

Dit verkennende onderzoek illustreert een doorlopende opgave voor het Amsterdamse college, de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie om de verbinding te verbeteren met ondervertegenwoordigde Amsterdammers. Het beoogt verdere gedachte-uitwisseling te stimuleren over hoe we als lokale overheid de behoeften en wensen van ondervertegenwoordigde groepen goed meewegen. En zorgen dat beleidskeuzes tot stand komen op een manier die voldoende rekenschap geeft van hun realiteit. Goed afgewogen beleidskeuzes, werkende oplossingen en zichtbare resultaten dragen bij aan vertrouwen in de politiek en overheid.

Structurele ongelijkheid in politieke participatie o.b.v. opleiding, inkomen, gezondheid, eenzaamheid, leeftijd en migratieachtergrond Zie hoofdstuk 2

Amsterdammers die niet of op buitenstaanderpartijen* stemmen, hebben vaker dan gemiddeld:

Een basis- of
mbo-opleiding

Een leeftijd
onder de 30 jaar

Een slechte
gezondheid

Een laag
welvaarsniveau

Een migratie-
achtergrond

Ervaren
eenzaamheid

Niet-stemmers en buitenstaanderstemmers hebben **relatief weinig politiek vertrouwen**. Vooral buitenstaanderstemmers zijn **pessimistischer** dan gemiddeld over de richting die de stad op gaat.

De ongelijkheid in politieke participatie draagt eraan bij dat bovengenoemde groepen **politiek ondervertegenwoordigd** zijn. Hun **behoeften en wensen klinken minder goed door** in politieke keuzes en beleid.

Andere politieke participatievormen zoals demonstraties en participatietrajecten **compenseren de ongelijkheid in politieke participatie niet**, integendeel: vooral Amsterdammers die de weg naar de stembus al wisten te vinden, nemen hier vaak aan deel. Jongeren zijn een uitzondering en nemen relatief vaak deel aan demonstraties en petities.

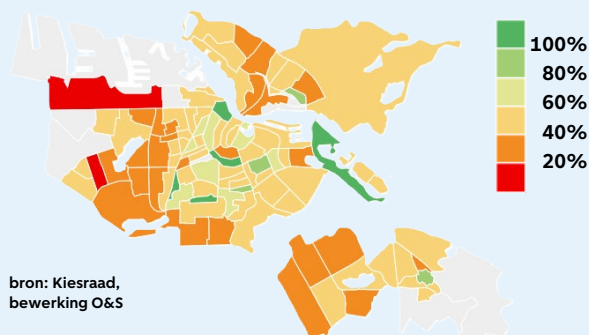
**Buitenstaanderpartijen zijn in De Atlas van Afgehaakt Nederland politieke partijen die van oudsher niet of minder vaak meebesturen en waarvan de kiezers relatief ontevreden zijn over hun eigen leven en de kant die Nederland op gaat. Bij de Amsterdamse gemeenteraadsverkiezingen zijn dit SP, FvD, 50Plus, PvdD, DENK, JA21 en BIJ1. Bij de Tweede Kamerverkiezingen ook PVV en BBB. Zie uitleg in introductie Deel A op pagina 12*

Politiek ondervertegenwoordigde Amsterdammers wonen veelal aan de randen van de stad; geografische verschillen in participatie nemen toe

Zie hoofdstuk 3

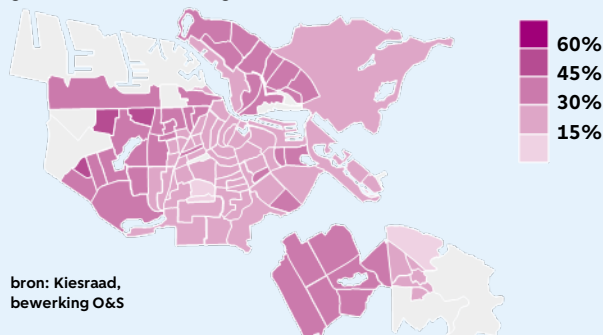
Niet- en buitenstaanderstemmers wonen vaker dan gemiddeld in wijken **aan de randen van de stad**. In Nieuw-West, Noord en Zuidoost wordt minder vaak en anders gestemd dan in de centrale stadsdelen (Centrum, Zuid, West en in zekere mate Oost). Deze geografische verschillen zijn structureel en zichtbaar in alle type verkiezingen.

Opkomst per wijk bij de gemeenteraadsverkiezingen '22

Naast bepaalde groepen, zijn dus ook bepaalde wijken minder sterk politiek vertegenwoordigd. Dit zijn wijken met relatief meer armoede, werkloosheid, eenzaamheid en inwoners met een slechtere gezondheid.

Aandeel stemmen op buitenstaanderpartijen bij de gemeenteraadsverkiezingen '22

De laatste 10 jaar zijn geografische verschillen toegenomen: terwijl de opkomst in de rest van de stad licht steeg, daalde die in Nieuw-West en Zuidoost. Er is ook een stijging in buitenstaanderstemmers (+19%-punt bij gemeenteraadsverkiezingen '22 t.o.v. '10). In Nieuw-West en Zuidoost is die stijging sterker dan in ander stadsdelen.

Politiek ondervertegenwoordigde Amsterdammers ervaren maatschappelijke en politieke achterstelling. Zij maken zich zorgen over...

... de veranderende stad en leefomgeving Zie hoofdstuk 4

Stijgende leef- en woonkosten, veranderend vrijetijds- en winkelaanbod en de komst van nieuwe kapitaalkrachtige inwoners maken dat Amsterdammers die al lang in de stad wonen, een basis- of mbo-opleiding en/of een laag of middeninkomen hebben zich steeds minder thuis voelen. Het ongenoegen over veiligheid, straatvuil en het voorzieningenniveau van bewoners van wijken aan de randen van de stad draagt bij aan een gevoel van achterstelling ten opzichte van andere wijken waar het gevoelsmatig beter geregeld is.

"Er komen steeds meer expats in deze buurt wonen, en alles is zo ontzettend duur geworden."

—Beverly, Indische Buurt

"Het is een gekke gedachte. Ik ben hier geboren en opgegroeid, maar ik zal hier waarschijnlijk nooit kunnen wonen."

— Mischa (18 jaar), Tuindorp Buiksloot

Zorgen over de veranderende stad en leefomgeving kunnen geduid worden in het licht van maatschappelijke, economische en bestuurlijke ontwikkelingen die ook in de rest van Nederland zichtbaar zijn:

Lage- en middeninkomens profiteren weinig van het economische succes van steden zoals Amsterdam. Middeninkomens ervaren meer sociaaleconomische kwetsbaarheid, maar kunnen geen aanspraak maken op sociale bescherming voor lage inkomens.

Er zijn verschillen in de aantrekkelijkheid van leefgebieden ontstaan door nationaal ruimtelijk-economisch beleid gericht op sterke stedelijke gebieden. Ook zijn (basis)voorzieningen zoals buurthuizen en openbaar vervoer verschaald door bezuinigingen en vermarkting. Dit raakt vooral de mensen die hier het meest van afhankelijk zijn.

... (hun positie in) de samenleving Zie hoofdstuk 5

Amsterdammers met een basis- of mbo-opleiding, een praktisch beroep en/of een migratieachtergrond ervaren politieke en maatschappelijke achterstelling en onderwaardering. Ondanks brede zorgen onder Amsterdammers over toegenomen polarisatie, valt dit in de praktijk mee. Wel zijn bezorgde buitenstaanderstemmers relatief negatief over de omgang tussen verschillende groepen.

“Ze hebben het vaak over laagopgeleiden. We betitelen mensen in dit land, maar ze vergeten dat je de tegelzetter en de fietsenmaker nodig hebt. Met een bachelor leer je geen wc ontstoppen.”

- Romeo, Indische Buurt

Zorgen over de (eigen positie in de) samenleving kunnen geduid worden in het licht van maatschappelijke, economische en bestuurlijke ontwikkelingen die ook in de rest van Nederland zichtbaar zijn:

Normdenken (de macht van de heersende norm) binnen de samenleving en instituties zorgt voor onderwaardering van mensen met een migratieachtergrond en een praktisch beroep.

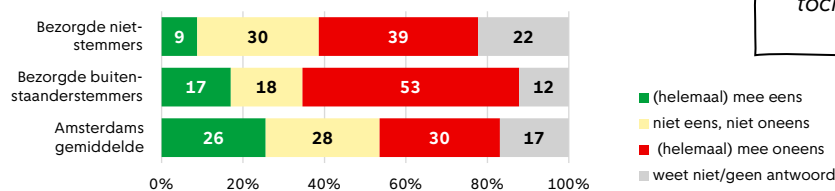
Zichtbare verschillen leiden tot sterke gevoelens van achterstelling. In de stad leven rijk en arm naast elkaar, waardoor verschillen extra groot en voelbaar zijn.

Versillen in inhoudelijke opvattingen nemen niet erg toe, ondanks veel zorgen over toenemende polarisatie. Politiek en (sociale) media kunnen polarisatie voeden.

... de politiek en overheid Zie hoofdstuk 6

Net als in Nederland hebben Amsterdammers met een migratieachtergrond, een laag inkomen, een basis- of mbo-opleiding en ouderen relatief weinig vertrouwen in politiek en instituties. Vaker dan gemiddeld voelen zij zich onvoldoende politiek vertegenwoordigd en ervaren zij dat politici en ambtenaren niet begrijpen wat er bij hen speelt. Landelijke ontwikkelingen beïnvloeden hoe deze Amsterdammers naar ‘de overheid’ kijken, ook lokaal.

Mening over de stelling ‘de belangen van mensen zoals ik worden in de Amsterdamse gemeenteraad goed vertegenwoordigd’

“Je kunt je mening geven, maar als het puntje bij het paaltje komt, doen ze toch wat ze zelf willen.”

- Barnas, K-buurt

Zorgen over de politiek en overheid kunnen geduid worden in het licht van maatschappelijke, economische en bestuurlijke ontwikkelingen die ook in de rest van Nederland zichtbaar zijn:

Politieke participatievormen zijn ingericht op mensen met een hbo-/wo-opleidingsniveau en met veel tijd en hulpbronnen. Dit draagt bij aan de uitsluiting van andere groepen.

Het verschil in politiek vertrouwen tussen Nederlanders wordt groter, vooral omdat het vertrouwen van sommigen daalt. Politiek vertrouwen speelt steeds meer mee bij partijkeuze.

De overheid kan de hoge verwachtingen van burgers niet altijd waarmaken.

Er zijn grenzen aan wat mogelijk is. Zo belemmeren onder andere versnipperde verantwoordelijkheden voor beleid en uitvoering daadkrachtig optreden.

Het afstoten van publieke taken aan de markt en gemeenten evenals bezuinigingen hebben geleid tot vershraling van publieke diensten en afstand tussen de overheid en burgers.

De maatschappelijke democratie (o.a. sociale organisaties en lokale initiatieven) **weet wat er speelt** bij ondervertegenwoordigde groepen. Die kennis wordt echter beperkt op waarde geschat en benut.